

บทนำ

การผสมเทียมเป็นเรื่องที่ได้รับการเสนอเป็นข่าวบ่อยครั้ง นับแต่มีเด็กเกิดจากการผสมในหลอดทดลองขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2521 เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันขึ้นในกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์และนักกฎหมาย มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วย ฝ่ายที่เห็นด้วยอย่างมีเงื่อนไขว่าควรใช้เชื้อและไข่ของคู่สมรส ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยถือว่าการผสมเทียมเป็นการฝ่าฝืนธรรมชาติ แต่เมื่อใดก็ตามที่มีเด็กเกิดขึ้นมาผู้ที่ได้ฟังข่าวต่างก็รู้สึกยินดีด้วยกับผลสำเร็จนั้น ถึงแม้จะมีการคัดค้านก็ไม่รุนแรงเท่าการทำแท้ง

การผสมเทียมเกิดขึ้นโดยไม่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง จึงทำให้เป็นการกระทำที่ไม่มีความผิด ผู้ปฏิบัติการผสมเทียมหรือผู้ขอรับการผสมเทียมจะมีคุณสมบัติอย่างไรไม่ได้จำกัด เมื่อเป็นดังนี้อันตรายก็จะตกอยู่กับผู้ขอรับการผสมเทียมที่รู้เท่าไม่ถึงการที่ได้รับการผสมเทียมจากผู้ที่ไม่มีความรู้ทางแพทย์และอีกกรณีหนึ่งผลที่เกิดขึ้นเมื่อการผสมเทียมสำเร็จคือเด็ก เด็กที่เกิดมาโดยผลของกฎหมายเด็กต้องมีนิติสัมพันธ์เกิดขึ้นกับบุคคลต่างๆในสังคม สถานะของเด็กที่เกิดจากการผสมเทียมยังไม่แน่นอน ผู้มีส่วนได้เสียกับการเกิดของเด็กอาจฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรได้ ในทางกลับกันเด็กก็อาจฟ้องปฏิเสธความเป็นบุตรได้ถ้าเด็กมิได้เป็นบุตรสืบสาโลहितของสามีของมารดา

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวความคิดทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียมในประเทศต่างๆโดยเฉพาะความเห็นของนักวิชาการ คำพิพากษาที่มีเหตุผลที่ดี รวมทั้งตัวบทกฎหมาย สำหรับประเทศไทยขอเสนอความเห็นของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิบางท่าน กฎหมายเกี่ยวกับสภาพบุคคล ครอบครัวและมรดกบางมาตราและแนวความคิดของผู้เขียน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการผสมเทียม และเพื่อให้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียมต่อไป

มูลเหตุจูงใจให้วิจัยเรื่องนี้

จากการที่ได้รับฟังข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งหลาย อาทิ วิทยุและโทรทัศน์ ตลอดจนบทความและหนังสือเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องของการผสมเทียม ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทั้งที่ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายและมีการฟ้องร้องขึ้นหลายคดี และที่ยังไม่เป็นคดีแต่เป็นปัญหากฎหมายอีกมาก พบว่าแม้บางประเทศที่ใช้กฎหมายระบบจารีตประเพณี ซึ่งถือเอาคำพิพากษาของคดีก่อนในศาลระดับเดียวกัน หรือศาลที่สูงกว่าเป็นบรรทัดฐาน (case law) เช่นสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ได้วางหลักเกณฑ์ทางกฎหมายขึ้นในคำพิพากษา ในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกาก็บัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นเท่าที่จะพอทำได้ในหลักสำคัญ แต่ก็ยังมีอยู่น้อยมาก¹ และในบางประเทศแม้ได้บัญญัติกฎหมายขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น สวีเดนได้บัญญัติกฎหมายนี้ขึ้นบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2528 เป็นต้นมา² ก็ยังนับว่ายังไม่สมบูรณ์

ในประเทศไทยได้มีการผสมเทียมมาไม่น้อยกว่าสิบเจ็ดปีแล้ว³ แต่ยังไม่ปรากฏความเคลื่อนไหวทางด้านกฎหมายอย่างเป็นกิจลักษณะ ยิ่งกว่านั้นยังพบข่าวที่เกี่ยวข้องและเป็นปัจจัยให้เกิดการนิยมนำใช้กรรมวิธีผสมเทียมขึ้น เช่น แพทย์ไทยได้ค้นพบวิธีการคัดเลือกเชื้อพันธุ์ (sperm) เพื่อการผสมให้ได้บุตรที่

¹The Uniform Parentage Act., Act.5; Georgia Code Annotated, 74-101.1; and Oklahoma Statute Annotated Title 10.

²Act(1984:1140) on Insemination, Sweden, 1984.

³เสบียง ศรีวรรณบุรุษ, ภาวะมีบุตรยาก, พิมพ์ครั้งที่ 1.

(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิษเกษตร, 2526), หน้า 94.

เป็นเพศชายหรือเพศหญิงตามที่ต้องการ โดยเสียค่าใช้จ่ายไม่มากนัก⁴ ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นที่สนใจของคนไทยไม่น้อย และจะทำให้มีการใช้ประโยชน์จากกรรมวิธีผสมเทียมมากขึ้น จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้วิจัยเรื่องนี้ เพื่อทราบปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาทางด้านกฎหมาย สำหรับการผสมเทียมแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้เห็นประเด็นปัญหาและแนวทางที่จะใช้กฎหมายที่อยู่แล้ว แก่กรณีที่น่าจะเกิดขึ้นจากการผสมเทียม ตลอดจนการพิจารณาว่าสมควรจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียมขึ้นมาโดยเฉพาะอย่างไรหรือไม่ เนื่องจากการผสมเทียมโดยส่วนใหญ่เป็นการกระทำให้แก่บุคคลผู้มีความพร้อมที่จะให้การอุปการะแก่เด็กที่เกิดมาได้และเป็นผู้ที่ต้องการจะมีบุตร เพื่อความสุขของครอบครัว จึงควรมีกฎหมายรับรอง เพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในอนาคตจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ขอบเขตของการวิจัย วิจัยให้เห็นแนวทางที่จะบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการผสมเทียม ว่าควรจะเป็นไปในลักษณะที่วิทยาศาสตร์การแพทย์จะก่อให้เกิดบุคคลที่กำเนิดขึ้นโดยมิใช่จากวิธีการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติได้อย่างไรบ้าง แต่ไม่มุ่งประสงค์ที่จะกล่าวถึงวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือทางแพทย์ว่ามีอยู่อย่างไร เพราะเป็นเรื่องเกินวัตถุประสงค์ในการวิจัยทางกฎหมาย ทั้งนี้สำหรับข้อมูลทางด้านทางการแพทย์จะกล่าวโดยย่อเพียงเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และนำมาเป็นประโยชน์ในการวิจัยทางกฎหมายเท่านั้น

---

⁴ "หมอฟรังคิดสูตรเลือกเพศบุตรคู่หยัดหมอไทย," ไทยรัฐ

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

ในขณะที่กฎหมายไทย มีบทบัญญัติรองรับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลโดยทั่วไป แม้แต่บุคคลที่เกิดจากการผสมเทียมก็มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกันกับบุคคลที่เกิดจากการผสมตามธรรมชาติ แต่บทสันนิษฐานของกฎหมายยังยึดอยู่กับหลักการเกิดจากการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียว การนำเอาข้อสันนิษฐานที่มีอยู่มาใช้กับกรณีบุคคลที่เกิดจากการผสมเทียม จึงอาจเกิดปัญหาขัดข้องได้ ฉะนั้น การศึกษาวิจัยประเด็นปัญหาและชี้แนวทางการพัฒนากฎหมาย ทำให้กฎหมายก้าวทัดเทียมกับความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าดังกล่าว นั้น จึงเป็นประโยชน์โดยตรงแก่การศึกษากฎหมาย อย่างน้อยเป็นการเรียกร้องความสนใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านกฎหมาย หันมาสนใจกฎหมายทางด้านนี้ด้วย เพื่อจะได้ช่วยกันคิดค้นหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไปในประเทศไทย